

Reakcje opinii publicznej na informacje o przypadkach pedofilii wśród księży

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 23 stycznia 2019 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Jednym z głównych tematów debaty publicznej w Polsce w okresie przedwyborczym była kwestia wykorzystywania seksualnego dzieci przez duchownych Kościoła rzymskokatolickiego. Dyskusja ta inspirowana była opublikowaniem w serwisie YouTube (a następnie wyemitowaniem przez ogólnopolską stację telewizyjną) filmu „Tylko nie mów nikomu” w reżyserii Tomasza Sekielskiego, ujawniającego przypadki czynów pedofilskich popełnionych przez księży. Dokument wskazywał także na brak odpowiedniej reakcji hierarchii kościelnej na informacje o nadużyciach seksualnych popełnianych przez kapłanów.

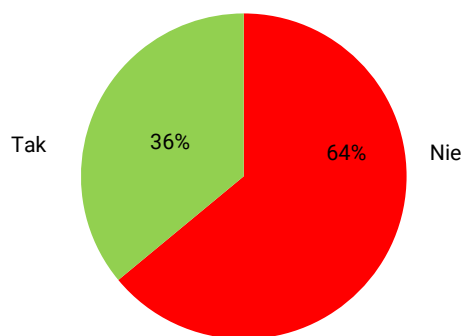
W czerwcowym badaniu¹ sprawdziliśmy, jak Polacy oceniają działania Kościoła w tej kwestii, a także jakie powinny być ich zdaniem następstwa ujawnienia tych informacji.

ZNAJOMOŚĆ FILMU „TYLKO NIE MÓW NIKOMU”

Około jednej trzeciej badanych (36%) deklaruje, że oglądało film „Tylko nie mów nikomu”, który stał się przyczynkiem do dyskusji o pedofilii w Kościele². Jego znajomość jest więc rozpowszechniona.

CBOS

RYS. 1. Czy oglądał(a) Pan(i) film Tomasza Sekielskiego „Tylko nie mów nikomu”?

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (349) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich wspomaganých komputerowo (CAPI) w dniach 6–13 czerwca 2019 roku na liczącej 1073 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Pytanie: Czy oglądał(a) Pan(i) film Tomasza Sekielskiego „Tylko nie mów nikomu”, zadawane było jako ostatnie w bloku. W chwili składania komunikatu do druku liczba odsłon filmu w serwisie YouTube wynosiła około 22 milionów.

Film częściej oglądali młodszy niż starsi badani: widziała go ponad połowa (54%) respondentów w wieku 18–24 lat, a jedynie 23% ankietowanych w wieku 65 lat i więcej. Znajomość filmu częściej deklarują także mieszkańcy większych miejscowości, legitymujący się wyższym poziomem wykształcenia i uzyskujący większe dochody *per capita*. Co istotne, są to także osoby wyróżniające się pod względem światopoglądowym: raczej zwolennicy lewicy niż prawicy oraz badani rzadziej uczestniczący w praktykach religijnych (zob. tabelę aneksową 1).

Bezpośrednio po opublikowaniu filmu w serwisie YouTube (w maju 2019 r.) nastąpiło dość znaczące pogorszenie ocen działalności Kościoła rzymskokatolickiego. Chociaż w czerwcu zaobserwowaliśmy ich poprawę, wciąż są one niższe niż we wcześniejszych miesiącach. Trudno przewidzieć, na ile trwały będzie to efekt³.

TABELA 1

Oceny działalności Kościoła rzymskokatolickiego	Wskazania respondentów według terminów badań																			Zmiany V – VI '19		
	2012			2013			2014				2015			2016		2017		2018			2019	
	IX	III	VI	IX	III	IX	X	II	III	IX	III	IX	III	IX	III	IX	III	V	VI			
	w procentach																					
Dobra	60	57	59	56	62	57	58	62	55	53	55	55	52	61	54	55	57	48	53	+5		
Zła	29	29	28	32	29	34	27	28	32	33	32	31	35	29	32	33	32	40	34	-6		

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Analizy wskazują, że zmienne te są powiązane: badani, którzy oglądali film „Tylko nie mów nikomu”, gorzej niż inni oceniają działalność Kościoła. Występuje także zależność odwrotna: ci respondenci, którzy gorzej oceniają działalność Kościoła, częściej deklarują, że oglądali film Sekielskiego.

TABELA 2

Czy oglądał(a) Pan(i) film Tomusza Sekielskiego „Tylko nie mów nikomu”?	Jak by Pan(i) ocenił(a) działalność Kościoła rzymskokatolickiego?				
	Zdecydowanie dobrze	Raczej dobrze	Raczej źle	Zdecydowanie źle	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Tak	4	32	31	20	13
Nie	16	47	16	9	12
Ogółem	12	42	21	13	12

Trzeba pamiętać, że związku tego rodzaju nie można traktować jako przyczynowości, ale jedynie jako współwystępowanie. Nie można więc z pewnością powiedzieć, że to oglądanie filmu spowodowało negatywną ocenę działalności Kościoła, bądź też, że negatywna ocena działania Kościoła zachęcała do obejrzenia filmu. Warto jednak zauważyć, że deklaracje te stosunkowo często idą w parze.

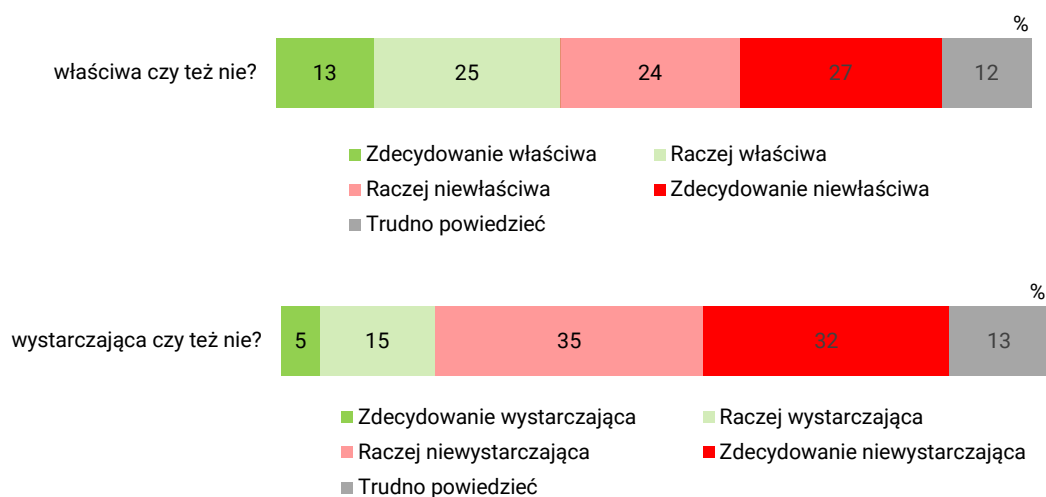
³ Więcej na ten temat w komunikacie CBOS „Oceny działalności parlamentu, prezydenta, PKW i Kościoła rzymskokatolickiego”, czerwiec 2019 (oprac. M. Feliksiak).

OCENY REAKCJI KOŚCIOŁA RZYMSKOKATOLICKIEGO NA UJAWNIANE PRZYPADKI PEDOFILII WŚRÓD KSIĘŻY

Mniej więcej połowa badanych (51%) uważa, że reakcja polskiego Kościoła na ujawniane informacje o wykorzystywaniu seksualnym jest niewłaściwa. Przeciwnego zdania jest 38% ankietowanych. Jeszcze więcej – około dwóch trzecich (67%) – sądzi, że jest ona niewystarczająca. Za wystarczającą uważa ją jedynie co piąty (20%) respondent.

CBOS

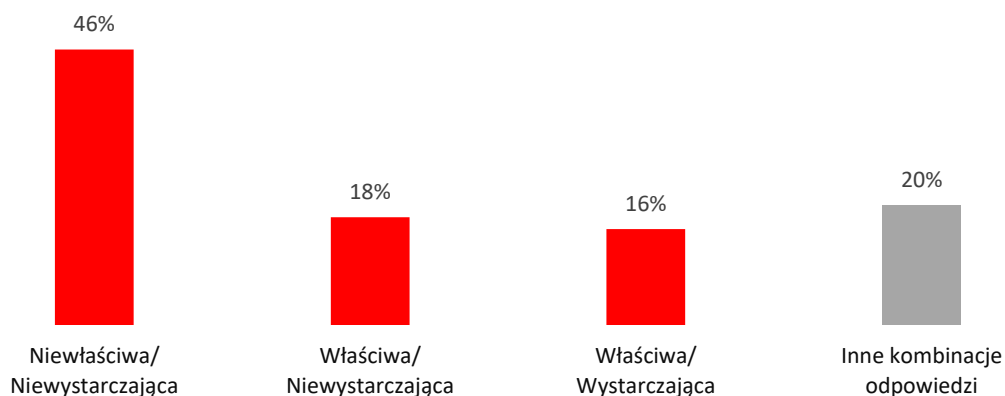
RYS. 2. Czy, Pana(i) zdaniem, reakcja polskiego Kościoła na ujawniane informacje o wykorzystywaniu seksualnym osób nieletnich przez księży jest:

W sumie zdecydowanie największa grupa badanych (46%) uważa, że reakcja Kościoła jest niewłaściwa i niewystarczająca.

CBOS

RYS. 3. Oceny reakcji polskiego Kościoła na ujawniane informacje o wykorzystywaniu seksualnym osób nieletnich przez księży

Reakcję polskiego Kościoła za niewłaściwą i niewystarczającą częściej niż inni uznają badani wyrażający negatywną opinię o działalności Kościoła rzymskokatolickiego (68% z nich) oraz ci, którzy oglądali film Sekielskiego (59% z nich), a także respondenci o poglądach lewicowych (62%). Podobną opinię wyrażają też ankietowani rzadziej biorący udział w praktykach religijnych (60% uczestniczących w nich kilka razy w roku i 55% nigdy nieuczestniczących wobec 36% uczestniczących w nich raz w tygodniu i 13% kilka razy w tygodniu). Spośród innych cech społeczno-demograficznych można wskazać na znaczenie wielkości miejsca zamieszkania oraz poziomu wykształcenia, a także uzyskiwanych dochodów *per capita*. Bardziej krytyczni niż inni są mieszkańcy największych miast, badani lepiej wykształceni, a także najlepiej sytuowani.

TABELA 3

		Odsetki badanych uznających reakcję Kościoła za niewłaściwą i niewystarczającą w procentach
Ogółem		46
Ocena działalności Kościoła rzymskokatolickiego	Pozytywna	32
	Negatywna	68
Czy oglądał(a) Pan(i) film Tomasza Sekielskiego „Tylko nie mów nikomu”?	Tak	59
	Nie	38
Poglądy polityczne	Lewica	62
	Centrum	52
	Prawica	35
	Trudno powiedzieć	41
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	13
	Raz w tygodniu	36
	1–2 razy w miesiącu	51
	Kilka razy w roku	60
	W ogóle nie uczestniczy	55
Miejsce zamieszkania	Wieś	42
	Miasto do 19 999	47
	20 000 – 99 999	52
	100 000 – 499 999	38
	500 000 i więcej mieszk.	60
Wykształcenie	Podstawowe/gimnazjalne	32
	Zasadnicze zawodowe	40
	Średnie	49
	Wyższe	57
Dochody na jedną osobę	Do 899 zł	43
	Od 900 zł do 1299 zł	33
	Od 1300 zł do 1799 zł	40
	Od 1800 zł do 2499 zł	39
	2500 zł i więcej	57

Badanych prosiliśmy także o ustosunkowanie się do czterech stwierdzeń dotyczących problemu pedofilii w Kościele rzymskokatolickim.

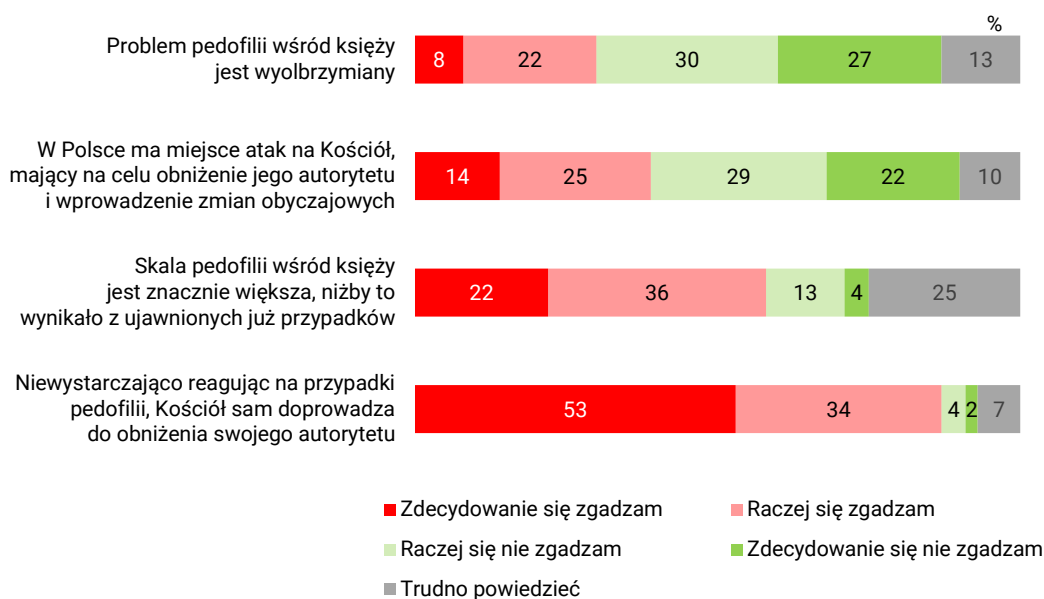
Ogromna większość respondentów (87%) uważa, że Kościół sam doprowadza do obniżenia swojego autorytetu, niewystarczająco reagując na przypadki pedofilii. Ponad połowa (58%) jest także zdania, że skala pedofilii wśród księży jest znacznie większa, niżby to wynikało z ujawnionych już spraw. W przypadku tego stwierdzenia warto też zwrócić uwagę na wysoki odsetek odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Choć więc tylko nieco ponad połowa ankietowanych deklaruje, że zgadza się z tym stwierdzeniem, jedynie 17% wprost deklaruje, że się z nim nie zgadza.

Nieco ponad jedna trzecia (39%) badanych uważa, że w Polsce ma miejsce atak na Kościół, mający na celu obniżenie jego autorytetu i wprowadzenie zmian obyczajowych. Około połowy (51%) nie zauważa takiego zjawiska.

Jeszcze mniej (30%) respondentów twierdzi, że problem pedofilii wśród księży jest wyolbrzymiany. Z takim poglądem nie zgadza się 57% ankietowanych.

CBOS

RYS. 4. Czy zgadza się Pan(i) czy też nie z następującymi stwierdzeniami?

Badani w większości podejrzewają więc, że skala problemu pedofilii w Kościele jest raczej niedoszacowana niż przeszacowana. Dla większości z nich interpretacja mówiąca o ataku na Kościół rzymskokatolicki nie jest przekonująca, a jego działalność oceniają raczej krytycznie.

W przypadku wszystkich tych stwierdzeń obserwujemy podobne zróżnicowanie opinii. Główną rolę odgrywa orientacja światopoglądowa: opinie krytyczne wobec Kościoła częściej wyrażają osoby o poglądach lewicowych oraz rzadziej uczestniczące w praktykach religijnych (zob. tabele aneksowe 4-7).

To zróżnicowanie przekłada się także na różnice między potencjalnymi elektoratami głównych sił politycznych. Sympatycy Prawa i Sprawiedliwości oraz – w nieco mniejszym stopniu – ruchu Kukiz’15 znacznie częściej skłaniają się ku odpowiedziom przychylnym Kościołowi niż zwolennicy Platformy Obywatelskiej i Wiosny. Warto szczególnie zwrócić uwagę na kwestię ataku na Kościół rzymskokatolicki w Polsce: kontrnarracja mówiąca o próbie obniżenia autorytetu Kościoła i wprowadzenia zmian obyczajowych przekonuje znaczącą większość zwolenników partii rządzącej.

TABELA 4

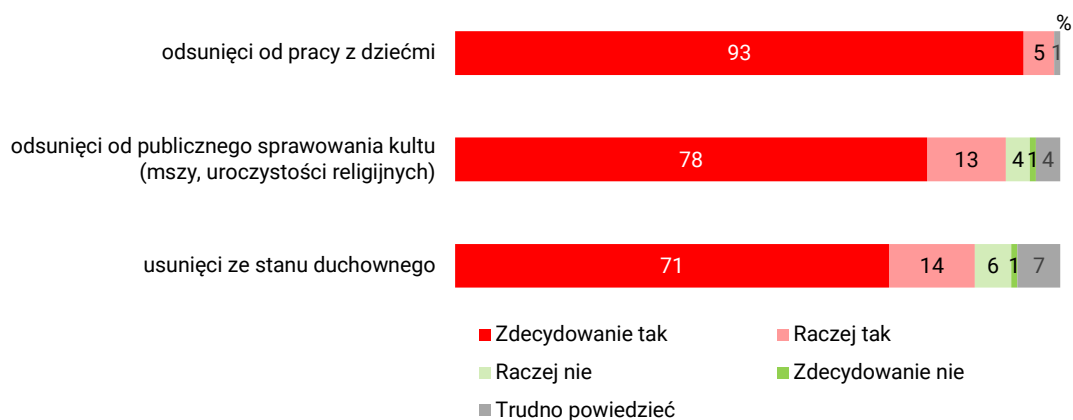
Czy zgadza się Pan(i) czy też nie z następującymi stwierdzeniami?		Na kandydata której partii/inicjatywy politycznej głosował(a)by Pan(i) w wyborach do Sejmu?			
		Prawo i Sprawiedliwość (PiS) (wraz z Solidarną Polską i Porozumieniem)	Platforma Obywatelska RP (PO RP)	Kukiz’15	Wiosna
		procentowanie w kolumnach			
Problem pedofilii wśród księży jest wyolbrzymiany	Zgadzam się	48	15	39	10
	Nie zgadzam się	39	78	58	89
	Trudno powiedzieć	14	7	3	1
W Polsce ma miejsce atak na Kościół, mający na celu obniżenie jego autorytetu i wprowadzenie zmian obyczajowych	Zgadzam się	68	12	51	20
	Nie zgadzam się	25	84	43	79
	Trudno powiedzieć	7	4	6	1
Skala pedofilii wśród księży jest znacznie większa, niżby to wynikało z ujawnionych już przypadków	Zgadzam się	40	74	64	86
	Nie zgadzam się	29	12	17	4
	Trudno powiedzieć	31	14	19	10
Niewystarczająco reagując na przypadki pedofilii, Kościół sam doprowadza do obniżenia swojego autorytetu	Zgadzam się	79	96	95	96
	Nie zgadzam się	11	2	5	4
	Trudno powiedzieć	10	2	0	0

POŻĄDANA REAKCJA KOŚCIOŁA RZYMSKOKATOLICKIEGO

Skoro wśród Polaków przeważa przekonanie, że reakcja Kościoła nie jest odpowiednia, warto zadać pytanie, jak powinno się reagować na ujawniane przypadki molestowania seksualnego. Zapytaliśmy badanych o to, jak w takiej sytuacji powinny zachować się Kościół oraz władze państwowe.

CBOS

RYS. 5. Czy księża, którzy dopuścili się wykorzystywania seksualnego osób nieletnich, powinni być w każdym przypadku:

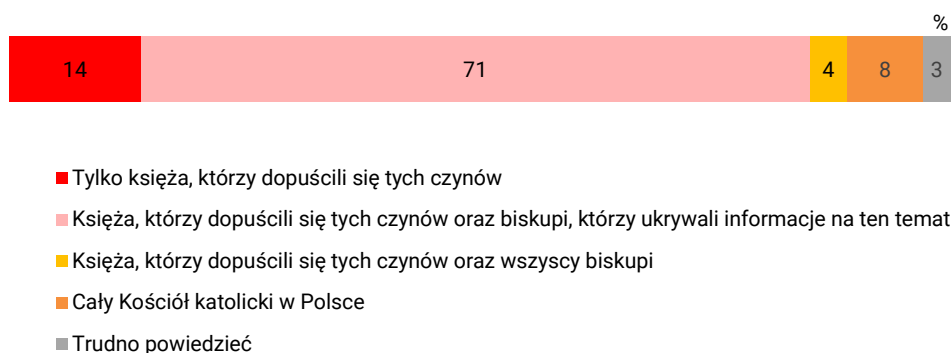

Respondenci są całkowicie zgodni, że księża, którzy dopuścili się wykorzystywania seksualnego małoletnich, powinni być w każdym przypadku odsunięci od pracy z dziećmi. Właściwie powszechna jest także opinia, że powinni oni być odsunięci od publicznego sprawowania kultu (z takim stwierdzeniem zgadza się 91% ankietowanych) oraz usunięci ze stanu duchownego (85%).

Zdecydowana większość ankietowanych (71%) jest zdania, że konsekwencje przypadków wykorzystywania seksualnego dzieci przez księży powinni ponieść sami kapłani oraz ci biskupi, którzy ukrywali informacje na ten temat. Co siódmy (14%) uważa, że ukarani powinni zostać tylko duchowni, którzy dopuścili się tych czynów. Tylko 12% to zwolennicy rozszerzenia odpowiedzialności – na wszystkich biskupów (4%) lub nawet na cały Kościół katolicki w Polsce (8%).

CBOS

RYS. 6. Kto, Pana(i) zdaniem, powinien ponieść konsekwencje przypadków wykorzystywania seksualnego osób nieletnich przez księży?

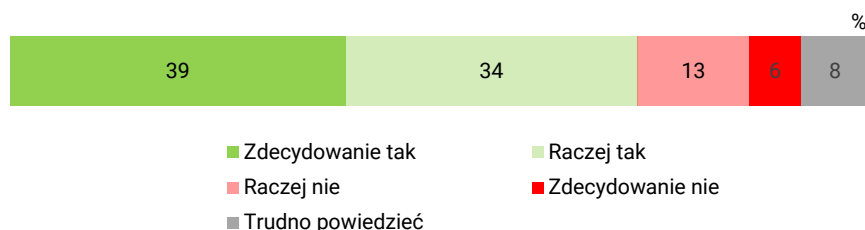

POŻĄDANA REAKCJA WŁADZ PAŃSTWOWYCH

Niemal trzy czwarte badanych (73%) uważa, że powołanie komisji badającej przypadki pedofilii – zapowiadane przez przedstawicieli władz państwowych – byłoby właściwą reakcją na ten problem. Przeciwnego zdania jest około jednej piątej (19%) respondentów.

CBOS

RYS. 7. Czy powołanie przez państwo komisji ds. pedofilii byłoby właściwą reakcją władz na ten problem czy też nie?

Opinie dotyczące samego powołania komisji są w niewielkim stopniu zróżnicowane pod względem społeczno-demograficznym. Można wskazać, że za takim działaniem władz państwowych nieco częściej niż inni opowiadają się najmłodszy respondenci (81% badanych w wieku 18–24 lat), osoby nigdy nieuczestniczące w praktykach religijnych (80%), a także sympatycy lewicy (83%) oraz ankietowani uzyskujący najniższe miesięczne dochody na osobę w rodzinie (88%). Jednak, nawet biorąc pod uwagę te nieco odbiegające od przeciętnej odsetki, można powiedzieć, że poparcie dla tego rozwiązania jest podobne we wszystkich grupach społeczno-demograficznych (zob. tabelę aneksową 12).

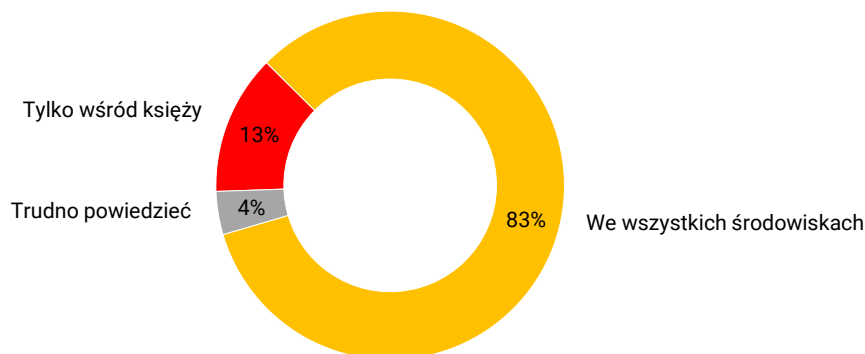
Powołanie państwowej komisji śledczej popierają zarówno ci badani, którzy dobrze oceniają działalność Kościoła rzymskokatolickiego (71%), jak i oceniający ją źle (75%).

TABELA 5

		Czy powołanie przez państwo komisji ds. pedofilii byłoby właściwą reakcją władz na ten problem czy też nie?		
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć
		w procentach		
Ocena działalności Kościoła rzymskokatolickiego	Pozytywna	71	19	10
	Negatywna	75	22	3
Czy oglądał(a) Pan(i) film Tomasza Sekielskiego „Tylko nie mów nikomu”?	Tak	74	21	5
	Nie	72	18	10

Wyrażna większość ankietowanych skłania się ku opinii, że taka komisja – jeśli zostałaby powołana – powinna zajmować się przypadkami pedofilii nie tylko wśród księży, ale we wszystkich środowiskach. Takiego zdania jest ponad cztery piąte (83%) respondentów.

RYS. 8. Jeśli powołana zostałaby państwowa komisja, czy powinna ona obejmować przypadki pedofilii wśród księży czy też we wszystkich środowiskach?

Pytanie o to, czego miałyby dotyczyć działalność komisji, okazuje się bardziej kontrowersyjne niż kwestia jej powołania. Mieszkańcy największych miast, a także badani mający wyższe wykształcenie, lepiej sytuowani, nieuczestniczący w praktykach religijnych oraz deklarujący poglądy lewicowe częściej niż inni są zdania, że powinna ona obejmować tylko przypadki pedofilii wśród księży (zob. tabelę aneksową 13). Taką opinię wyrażają także częściej badani negatywnie oceniający działalność Kościoła rzymskokatolickiego.

TABELA 6

		Jeśli powołana zostałaby państwowa komisja, czy powinna ona obejmować przypadki pedofilii wśród księży czy też we wszystkich środowiskach?		
		Tylko wśród księży	We wszystkich środowiskach	Trudno powiedzieć
		w procentach		
Ocena działalności Kościoła rzymskokatolickiego	Pozytywna	6	89	4
	Negatywna	25	73	2
Czy oglądał(a) Pan(i) film Tomasza Sekielskiego „Tylko nie mów nikomu”?	Tak	18	80	2
	Nie	10	85	5

Badani krytycznie oceniają postawę Kościoła rzymskokatolickiego w okresie po ujawnieniu informacji dotyczących przypadków pedofilii wśród księży. Niemal połowa respondentów uważa, że reakcja Kościoła jest niewłaściwa i niewystarczająca. Dla znacznej części ankietowanych bardziej prawdopodobne jest, że skala problemu pedofilii jest raczej niedoszacowana niż przeszacowana. Kontrnarracja, mówiąca o ataku na Kościół mającym na celu obniżenie jego autorytetu, nie wydaje się większości badanych wiarygodna.

Badani w olbrzymiej większości popierają ograniczenie działalności księży, którzy dopuścili się wykorzystywania seksualnego, w tym także wydalenie ich ze stanu kapłańskiego. Opowiadają się także za powołaniem państwowej komisji badającej przypadki pedofilii, przy czym w większości są zdania, że jej działalność powinna dotyczyć wszystkich środowisk, a nie tylko Kościoła.

Opinie w tych kwestiach zróżnicowane są głównie ze względu na orientację światopoglądową: poglądy polityczne oraz udział w praktykach religijnych. Zwolennicy prawicy i osoby częściej praktykujące religijnie wyrażają poglądy bardziej przychylnie Kościołowi rzymskokatolickiemu.

Opracował

Antoni Głowacki